

256 560

Київська область
м. Тетіїв
вул. Шевченка 20
Шестопаль М.Г.

[С.] 1)

Уважаємі Владимеру Антоновичу.

я ніколи не писав я малограмотний, недало можності, в ті тяжкі роки учитися, но прочитав статью Василя Кравчука в «Сельських вістях» № 299 от 30/XII 88. А кат же ве навилі, я солідарний з ним і хотілося би, щоб його думки сповнились і показати по телевідінню. А іщо прочитав в «Сільських вістях» пісьмо, якоїсь Стахова О.П. надрукована в № 2 от 3 /I-1989 року не стерпів

Читаєш її слова і думаєш, що це та людина може писати так, що вона не їла гричаної та просяної дерті та всякої падалі, і майбуть її совість замучила, що открыто созналась що вони самі збирались громадами і брали в руки гострі піки шукати хліб святий. У кого в гречкосіях, а бо тіх хліборобів яких у нас свого часу нарекали, куркулями та підкуркульниками і відтак згноїли на Соловках в інших сталінських душогубках, це слова В.Готара в № 298 от 29 грудня 1988 року. Но Ольга Пилипіва, чесно призналась, щоб не побачив хазяїн взяла один кусочок сала в кишеню. принесла додому, а в нас на Тетієвчені не дивилися ні на що, чи дивити хозяїн чи ні, брали даже стограмові гусіній жир, що моя мати ховала от нас, щоб ми не зіли (жир гусіні держали як лікарство от морожен

В то время ціх «активістів» називали шлюхами тепер їх культурніше, багато і ще є таки[х] Ольян, Одарок, Наталок, Мотрів, Яковів, Семенів, Марків, Тодорів і їх муче совість дивитись вічі, тім людям, хто якимись щастям дожив до цього часу, ще такі нахально в магазинах чи учережденіях для корисних ціл[ей] на мою думку т. Стахова О.П. напиш[...] люди, а може її совість душевно больна то її все однаково. А хотілося би, хай прочитавши це пісьмо і знайшов сам себе «актевіст»

[С.] 2)

Да, народи складали фольклор і техенько співали, но неспівали, повстаньте гналі і голодні, а співали такі:

Батько в Тозі, мати в Тозі, діти ходять по дорозі

Нема хліба нема сала, тільки кіно і вистава.

І ця «мобілізація» говорить щоб принизит нашу молоду Радянську владу. Я малим в колгоспі пас свиней, косив хліба, нині покойним Васельм Кругляком, а двадали на трудовий день по 20-50 грам хліба, а ця добровільна «Мобілізація» цими гострими піками порозбивали, макітри та жорна, то тоже співали:

Ціла літо проробила, кіло гречки заробила,

Кіло гречки два ячменю, так журюсь де я змелю,

та хіба це неправда? «Мобілізація» питає. А чому оті, що так хотіли вижити, не брали в руки спис і не спасали рідні крошки. Я отвічу, що мій Батько і вся сімья працювали в колгоспі, і я його спасав от голодной смерті, очеретиною поїв лободиним супом, бо ложкью вже немона було, помер в тяжких судорогах, і моя старша сестричка опшила рядом щоб ворони не клювали очей і оця «Мобілізація» повезла на цвинтар, но того дня кагати не закидали, бо ще неповні, а пішла друго дня, то вже мародьори рошили і рядно забрали, а ще дихали і ворушились люди да довила «мобілізація» що людина їла людину. То когош заносити вписки «мобілізацію» чи того хто с сої макуха с під голови витягнув, чи того хто із сволюка гусіного сала сняв, як нагло пише не старайтесь підтверджувати свої думки авторитетами... і не внушайте другим те чого не розумієте. Чого тут розуміти, нема чого, один тільки, і тільки один раз поїсти гречану полову, чи спроса дерть, чи пададь с червами, тоді все буде розуміле.

[С.] 3.

Що страшніше голод чи війна, якбы мене спитали, я без задуму сказав би голод.

Голод почався ще с 1932 года вже штучно готовили. Люди вже помирили, но невтаких кількості як 1933 році. Мені тоді сполнилось десять років, а я помню як сьогодні ходила згряя саранчі, чиначе не можна назвати в хату с хати і все замітали ні нащо не дивилися ні на дітей ні на старих, котрі вже були пухлі і почті недвіжімі, і нічим не нехтували, даже на ті узлики, котрі вже були пухлі і почті недвіжімі, і нічим не нехтували, даже на ті узлики, котрі батьки чіпляли до сволюка, с таканом з арбузовим насінням, щоб діти недостали, дате топлене сало гусіне, як ліки для обмороженя держали, забирали все, страшно і тепер думати. Де вони дівали, дісно згряя пропивала, їх тоді називали люди шлюхи тепер культурніше. Були великі податки не мали чим сплачувати, то забирали всяке барахло що воно нічого ністояло. Ми спали в соломі вкритися не було, ні кужуха ні свити забрали за податки, а тут ще голод, і хто щось скаже то лякали Соловками.

Так підходив страшні страшні голод, ще подекуди гавкали собаки і пробігали коти, а в 1933 році не було чути ні собак, не побачиш кота, тільки було чути стогін полумертвих людей, все заросло все затихло.

Людей вивозили полуживих на цвинтар, якість активісти в них тоже був наведено якісь план їм платили. С тих мертвіців, некторі вилазили і вижили, ще дово-дово працювали в колгоспі. Я остався сиротою їв що могло потрапити до рук гречану полову, просяну шолоху, липове лисття кропиву лободу, жаби, черепахи, і даже в спінозах щупав пташиний гнізда і крав їхні яєчка, все що могло спасти життя.

[С.] 4.

Ще 1932 році дошли коні ще можнв було достати кусок падалі а 1933 році вже не давали обливали соляркою і палили. а коли вже почалась наливатись колося пшениці зерна, то почті по пластунські добрався на поле, а поле було почті коло хати, вирвав два колоски і помяв і хотів вкинути в рот і якіксто повідіму із міста, одягнутий у шкірянку при галстуку став бити ногами що потикла всіма отвертіями вода, і закотив ногами в овочену. (в рів це було недалеко коло річки роськи, скільки я там пролежав не памятаю, хай все це буде на його совісті, апече туст, то такі нелюди пізнають себе.

Памятаю як ходив в школу, в школі давали кипяток із соллю, і зрідка з м'ясом, а хліб був в коморах а люди вмирали, учитель непом'ятаю фамілії тож був пухлий одягнутий рядняних штанах і гузики с паліч на піджаку с такого матеріалу, впокоював нас давав надію на життя, писав на дості пісьмо «батьку вожд[ю]» і казав: ви можете писати «вождям» Лазеру Мусеевичу Кагановичу, Молотову Волошилову і другим «вождям» но я чомусь писав Ворошилову, така була надія на допомогу спасенія життя, но ніхто не одержав відповіді, вони не чули і не бачили, були глухі і сліпі нашому горю

Ми тоді співали, хто як міх. Батько в тозі, мати тозі а ми ходим по дорозі, нема хліба нема сала тільки кіно та вистава, не знаю хто цю пісню склав, чи ми сам[і] чи тась. І ще пригадую, не помню в якому році на ученицькому зошиті був, на палітурі вірш В. Сосюри із за гір та високих сизокрилій орел летит. Нам директ[ор] школи сказав, сдеріть палітурку і складіть на куп[у] Ми не знали і нам необ'ясняли, як через некоторое время сказали, що батька написати с малої букви, це була велика біда. Мене спасла, наша я її називав рідня річка Роська. Я знеї брав жаби і черепахи, і панське зілля так його називали.

[С.] 5.

Я незнаю де батькова, де матерена могила, в якому кагаті зарітїї, но на цвинтарі на Слободі, сало так звалось

Ви пишети, що архивах не зустрічаєти слово Голод і ми боялись казати це страшне слово Голод бо могли причипити ярлика «ворог народа» а бо як пише, пише Стахова О.П.

«недобитки ворожі».

На одном із багатьох кагатів поставлений пам'ятник одним стариком, і на ньом надпись, немає слова Голод, а написано так:

История 1933 г

«О братской могиле где похоронены тысячи братьев и сестр во время такой серьезной стихии.

Когда идете не обходите, а садитесь отдыхайте и нас вспоминайте, мы к Вам придем, а Вы к нам придете».

Для юношей 1933 г.

В то время волновались реки и моря плакала земля
что счастья юношей зла доля нашла.

Ходите, навещайте топчитесь по наших костях

Мы дома, Ви гостях.

Фаловський А.І.

Я знав его, і балакав, і питав, почему не написали Голод він промовчав...

На мою думку, що нужно ставити пам'ятники і кажна людина дасть гроші, ми тепер не бідні, алеж ми ставили «вождьом народу» при его житті, не жаліли гроші. почті в кожному селі, стояли «великі вождь» я надіюся що вийде книга меморіал хоч страшна но правдива, хай знають внуки і пра правнуки, щоб ніколи, ніколи це страхіття не повторилось, хай люди живуть Людьми, щоб ніколи, ніколи не було війни.

М.Шестопаль

Ветеран війни і праці

м. Тетіїв

8/І – 1989 р.